

Drogy jsou neoddělitelnou součástí našeho každodenního života a ani nepředpokládáme, že by tomu v budoucnu mělo být jinak či by mělo dojít k radikálním změnám. Drogy byly, jsou a budou součástí naší společnosti. Pokud zavrhneme toxikomany, zavrhneme de facto sami sebe. Konzumace kávy, čaje, tabáku či alkoholu znamená pro většinu z nás oblíbenou každodenní činnost. Prostřednictvím těchto prostředků se vyrovnáváme se strachem, trápením, bolestí či nepředvídatelnou událostí. Právě zneužívání alkoholu, kofeinu a tabáku patří mezi nejvíce podceňované, avšak následky mohou být fatální. Je tedy na místě, abychom začali věnovat více pozornosti i těmto společensky tolerovaným, legálním drogám, na kterých je závislých nejvíce z nás.

Česká drogová scéna se začala po roce 1989 řídit ekonomickými pravidly a zároveň došlo k transformaci podoby České republiky jako země tranzitní do podoby země cílové. S postupem času se i u nás v 90. letech minulého století vytváří spektrum užívaných drog totožných s drogami užívanými v západní Evropě a objevují se náznaky organizovaného zločinu na poli drogové kriminality. Nelegální mezinárodní obchod s drogami na našem území je především ovlivněn strategickou polohou České republiky v „srdci“ Evropy, která je tak spojnicí mnoha tranzitních cest. Naše země je také označována za stát výhodný pro „praní špinavých peněz“ plynoucích z organizovaného zločinu obecně, a tedy i peněz z nelegálního obchodování s drogami. Mezi další faktory patří rozvinutý a kvalitní chemický průmysl, problematika nedostatečné kontroly hranic, nárůst koupěschopnosti, případně přechod od levnějších drog k drogám dražším a v neposlední řadě také rozšířenost používání internetu, který umožňuje a usnadňuje získání návodů na výrobu drogy či získání kontaktních adres. V současné době se v naší zemi začíná rozmáchat především obchod s kokainem, a to na úrovni organizované trestné činnosti. Vytvářejí se organizované skupiny, které jsou tvořeny na území ČR kolem hlavního dovozce drogy, který ji přiváží většinou z téhož místa v zahraničí, nejčastěji ze zemí Beneluxu, kde jsou poměrně snadno drogy k dostání s ohledem na benevolentní přístup těchto zemí k drogové problematice. Dopředu je pak vytvořena síť dalších prodejců, jimiž je droga

předávána pro distribuci přímým uživatelům. Jedná se v podstatě o organizaci, prostřednictvím které získávají hlavní pachatelé vysoké zisky a jednají způsobem odpovídajícím určitému podnikání, více se rozmáhá přeshraniční dovoz drog, a to nejenom ve vztahu zahraničí – ČR, ale i naopak. Vzhledem k tomu, že daná trestná činnost je často páchána profesionálně a konspirativně, její realizace a důkazní dokladace je velice obtížná.¹

Pro společnost drogy znamenají problém zdravotní, sociální a finanční. Dlouhodobé zneužívání omamných a psychotropních látek s sebou přináší zejména riziko důsledné devastace osobnosti. Pokud hovoříme o zdravotních důsledcích máme tím na mysli infekční onemocnění jako je HIV/AIDS, virovou hepatitidu typu B a C a tuberkulózu. Jde o vážnější zdravotní důsledky problémového užívání drog, především jeho injekční formy. V souvislosti s opatřeními ke snižování škod na zdraví (ale i sociálních škod) hovoříme o tzv. harm reduction, s kterou v naší republice spojujeme šíření informací, nízkoprahová centra – drop-in a terénní programy, dostupnost čistého injekčního materiálu, distribuci kondomů, poradenství a testování HIV/AIDS a očkování proti virové hepatitidě typu B. Dlouhodobé a problémové užívání drog má samozřejmě vliv i na stav sociální. K nejčastějším sociálním důsledkům patří především přerušené vztahy s rodinnými příslušníky, problémy ve škole či v zaměstnání. Časté je nižší, případně i nedokončené vzdělání uživatelů drog a na ně navazující nízká kvalifikace, nezaměstnanost, nízké finanční ohodnocení a nouze finančních prostředků. Finanční stránka drogového problému se odráží v oblasti poskytování nejrůznějších preventivních programů, léčebných programů, nákladů vynaložených na postih pachatelů a též výdaje státu na sociální dávky či podpory v nezaměstnanosti. Především je však s drogami spojena trestná činnost. Trestné činy související s nealkoholovou toxikomanií patří k nejnebezpečnějším a zároveň nejdynamičtějším rozvíjejícím se formám trestné činnosti vůbec. V této rigorózní práci s názvem Trestněprávní regulace drogové kriminality jsem se zabývala především tzv. drogovými trestnými činy. Trestní zákon postihuje jakékoli nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy, vyjma jejich konzumace, která je považována za sebepoškozování, které obdobně

---

¹ www.justice.cz – Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2003 (1 Spr 361/2004), Brno 2004, s. 23.

jako sebevražda není trestným činem. Důležité je zmínit, že pokud jde o držení a nepřímou i užívání drog, není a ani nemůže být účelem právní úpravy nahrazování prevence a léčby trestními postihy, které nejsou schopny vyřešit největší problém – závislost. Trestní právo je posledním řešením, následujícím teprve až po selhání preventivních nástrojů jakými jsou rodina, škola, otázka využívání volného času a další.

Rigorózní práce je rozdělena vedle úvodu a závěru do čtyř základních kapitol. Právní úprava regulace drogové problematiky je ovlivněna skutečností, že jsme signatáři mezinárodních úmluv OSN. Této problematice jsem se věnovala v první kapitole práce, jež je především zaměřena na systém mezinárodní kontroly drog, který je tvořen Jednotnou úmluvou o omamných látkách, Úmluvou o psychotropních látkách, Protokolem o změnách Jednotné úmluvy a Úmluvou OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami. Soustředila jsem se zde i na současnou mezinárodní spolupráci v oblasti protidrogové politiky včetně zapojení České republiky do této spolupráce. Druhá kapitola je věnována objasnění a upřesnění základních pojmů týkajících se drogové problematiky. V této části práce jsem se zaměřila i na drogové spektrum. Drogy můžeme rozdělovat podle různých kritérií: podle původu - na drogy přírodní a syntetické, podle jejich skupenství - na kapalné, plynné a pevné, podle postoje společnosti - na drogy společensky tolerované (legální) a společensky netolerované (nelegální) a podle míry rizika nebezpečnosti - na měkké a tvrdé drogy. Já jsem si pro mou práci zvolila rozebrání jednotlivých drog dle nejčastějšího dělení, a to na: alkohol, těkavé látky, tlumivé látky, opiáty, halucinogeny, stimulační drogy a konopí včetně jeho produktů. Tato kapitola se dotýká i drogové kriminality a prevence vzniku nealkoholových toxikomanií a následné trestné činnosti. Stěžejní část práce je umístěna ve třetí kapitole a zabývá se právní úpravou tzv. drogových deliktů. V této části jsem se zabývala podrobným rozebráním jednotlivých skutkových podstat drogových trestných činů obsažených v hlavě čtvrté zvláštní části trestního zákona označované jako Obecně nebezpečné trestné činy. Pozornost je věnována tzv. drogové novele (zákon č. 112/1998 Sb.), jejíž největším přínosem je zavedení trestnosti přechovávání omamné nebo psychotropní látky v množství větším než

malém pro vlastní potřebu. Závěrečná kapitola je věnována trestněprávnímu postihu drogových trestných činů včetně možnosti alternativního trestání pachatelů těchto trestných činů s případným využitím ochranného léčení osob závislých na těchto látkách.

Tato rigorózní práce vychází ze stavu právní úpravy platné ke dni 1. února 2006 a z judikatury k této úpravě. Poslanecká sněmovna vyslovila souhlas s vládním návrhem trestního zákoníku, podle sněmovního tisku č. 744, ve znění schválených pozměňovacích návrhů, a to dne 30. listopadu 2005. Poslanecká sněmovna postoupila dne 10. ledna 2006 návrh zákona Senátu (jako senátní tisk č. 219). Jestliže je v této práci citována navrhovaná úprava nového trestního zákoníku, vychází se pouze z verze schválené jednou komorou Parlamentu České republiky, a to Poslaneckou sněmovnou.